

drugi naši ljudje o ti zadevi oglašili, da bi se stvar uredila, kakor želimo. Bog blagoslovi početje!

V Zagrebu 27. dec. 1860.

K. Žavčanin.

„Slovenka.“

I sedma knjiga „Slovenke“ ugleda sveta, još jedna (osma) iziće, pa je za ovu godinu navršila tečaj. Sa novom (1861) godinom počinje nov tečaj, te će izlaziti iza kraja svakog meseca, buduć da mi kroz godinu još nikako moguće nije na preče izdavati. Pri početku izdavanja „Slovenke“ mislila sasvim ženskom polu je posvetiti, no doenije po broju predbrojnika uvidio, da s' njima neću daleko vtići, jer beu odveć u manjini, zaoto uzede drugi pravac, mnome naznačeni t. j. služiti Slovenstvu, koje Bogu hvala dostojno me i podpomaga.

„Slovenka“ dakle i od sele priderževa će se svoga udarenog puta, govoreći o slovenstvu i za slovenstvo a najviše za Srbinstvo. O njezinom napredku i uredjenju neću govoriti, to će tek pravedna kritika oceniti, do reći samo moram, da beše više moralne i materialne pomoći, da bi i na jošte mogla i savenšenija biti; jer koje pokorno Slovenku prolio, video je gotovo izključivo urednikovog rada, a znate kako Gjiri Ferić veli: nejaka je reka svaka — ka se deli na viš traka. —

„Slovenka“, kao što je već rečeno, izlaziće iza svakog meseca, daklem godišnje 11 — 12 svezaka po 5 — 6 araka u najvećoj osmini, i koštova će za celu godinu 3 fl. a. v. za pol godine 1 fl. 50 nov. za četvert 80 nov. Ko deset predbrojnika skupi, dobija jedanajstog na dar, bilo u knjigama ili novcu. Predplata šalje se upravo uredništvu, svima uredništvama jugoslovenski novina. Knjižarama u Beču: Ferd. Klema; Pragu: Jana Pospišla; Beogradu: Valožića; N. Sadu: Hinza i Fuksa.

Pozivamo sve naše dosadašnje predplatnike, da što pre obnove sveje predplate; jer u protivnom slučaju oće im se obustaviti brojevi.

Pozivamo i drugo čitajuće občinstvo prostranog jugoslovenstva, da i ono što skorije pristupi u kolo naši dosadašnji podupirača, da bi što sigurnije u borbu suprot neznanstva i tmine upustiti se smeli.

U novom Sadu na sv. Andrija.

Emil Čakra, urednik Slovenke.

Jezikoslovna drobtinica.

Odgovor na vprašanje: Kdo so bili rotmani?

Ko je notranja Avstrija imela še svoje posebne vajvode v Graden, so ti vojvodi po deželi različne častnike postavljali. V starih listinah posebno to trojico najdem: Raitmann, Raithmann, Fraiss in Walpot, Walbot.

Na Štajarskem še imamo dosti hišnih in osebnih imen: pri Ratmonu, Ratmuni, Rotmanu, pri Frasu, pri Vaupotu, Vôpotu, Vaupotiču. Ratmuni so posebno po slovenskih goricah naseljeni, Frasov najdeš od Plača do ogerske meje skoro v vsaki vasi; po domače se jim pogostoma pravi: „Pri sodecu, pri rihtarjevih, pri Petkovih“. Tudi Vaupote najdeš na dravskem polji, pri sv. Antonu in sv. Jurji na Ščavnici. Na dravskem polji je cela vas z imenom Vaupoče ponemčena: v Amtmannsdorf.

Rotman, Ratmun je bil Raitman, Râtmann, kateri je srenjske rajtenge vodil, nemški raiten, râten = rechnen; Vaupot, Vôpot pa je bil Walpot in v staronemški državi poslanec na deželne zборе, pozneje je pobiral štibro in jo je v grad nosil (Murko ima v svojem besedniku vâpot, Stadtknecht), Fras pa je to kar Fraiss v staronemški državi enak poznejemu „Bannrichter“, zato še Frasi imajo domače imena: Sodečevi, Rihtarjevi, Petkovi, ker je večidel v petek bil tožni in sodni dan.

Davorin Terstenjak.

Lepoznanski del. Turki in raja.

Poleg ilirskoga.

I.

Bilo je mesca malega serpana 18**. Temna noć je pokrivala polje kosovo, široki oni grob svobode srbske, kjer je hudovoljni Vuk Branković, izdavši Boga in dom svoj, podvergel hrabri srbski narod sužnosti turški.

Kakor da bi ne samo nebo ne hotlo se ozirati na mesto, ki je bil priča ostudnoga izdajavnoga djanja ter je gledalo, zapad zvezde srbske slave in kjer zdaj sirovi ptujec z nogami teptà častni križ: to noć zašle so bile tudi zvezde iz nebeškoga stropa; temni oblaki pokrivali so celo obzorje; ploha dežja se je razlivala strahovito po širokih poljanah; pogostoma potresala se je zemlja vsled gromovega bobnenja in svitli bliski prekrizavali so enako gorećim kaćam gosti mrak.

Kadar je blisk osvetil v žalost zaviti svet, mogel si viditi za trenutek jahaća, jezdećega v Novipazar; — zidovi novopazarski in šibki minareti pokazovali so se v daljavi enako belim noćnim prikaznim. Konj, preplašen noćne groze in boden od ostrog jahaćevih dirjal je urnih skokov; jahaću se rudeći turban razvije ter vihrá po zraku enako ogujenemu krilu. In zopet ga je tema pokrila; ne vidi se za ped daleć, le slišati so težki stoki konja in žalostni žvižg vetra. Zopet švigne blisk iz oblakov in vnoviće se vidi jahać na golem konji z raztergano in na već mestih okervavljeno obleko; konj, čern ko gavran, pobelil se je bil od samega pota; pene perskajo od njega na vse strani in vendar ga naganja jahać na vso silo v dir. Že je tako daleć od nas, da ga tudi pri pogostnem bliskanji ni moć već viditi; pa saj tudi Novipazar ni već daleć; o jasnom nebu mogle bi se že viditi mestne vrata. In vendar jahać pozorno meri daljavo, pazljivo se ozira ter posluša, kakor da bi se bil koga bal in želel mu izbegniti.

Srećno zdaj prileti pred mestne vrata in zakliće: „Durat aga! Odprite psi!“ Ta glas mogel je biti zapoved stražnikom, kajti so na hip se odperle vrata; vhod bil je razsvitljen z bakljami, v njem so stali v vojaškom redu panduri, nizko klanjajoći se. Kakor na pol mertev šine jahać skozi vrata! „Selam alećim, častiti paša!“ pozdravlja Durat, pandurski aga, z znižano glavom svojega gospodarja, gospodarja pašaluka novopazarskoga; — al konj se v tem hipu zgrudi pod jahaćem, paša se zvalí v prah, dva, trikrat se preverne, preden se vzdigne; osupnjeni panduri pa gledajo svojega paša, vidši blede obliće, raztergano in okervavljeno obleko, in preplašeni ne morejo odverniti oći od njega. Paša mahne z rokama in velí, naj vrata urno zaprejo; al oni ga ne razumejo, dokler sam enega pandurov ne zgrabi ter ga porine, malo da si ni glavo razbil ob vratih, ter je padel omedlevši po tleh. Tovarši zdaj razumejo ukaz milostljivega paša in hitijo zapreti duri.

„Hej, Durat!“ — zaupije paša agi — „zaklići mi urno svétnika in muftija, da pri tej prići prideta pred me. In ti obhodi urno straže; — pri moji veri, tudi v teh zidovih nismo već varni psos hajdukov. — Aga molćé prekriza roke na persih in kakor bi se česa spomnil, pogleda namesti vprašanja mило svojega gospoda. Al ta ga razume, zakaj bridka žalost mu pokrije lica; zatem oistro pogleda aga ter reće: „Pojdi in stori mi kakor sem ti ukazal!“

Aga odide, paša pa se oberne zdaj h konju, ki jě bil med tem pogovorom težkih stokov poginil, in reće: „Joj meni! tudi tebe sem zgubil, Amharo, carsko diko. Kdo te ni poznal v Novempazaru, kakor tudi v Belem gradu in večnem Štambulu. Da! v svojem teku nadvladala si lastovko in trikrat rešila mi življenje. Ko je Kuli — kapitan pobil kneza bosanskoga v Šumadii, kjer je naših le malo ostalo pri življenji, ti si me srećno odnesla skozi sredo ostrih mećev proklete raje, in akoravno so jatagani kri-